EEN OPINIEPEILING ONDER ENKELE CATEGORIEËN GEBRUIKERS VAN JAARVERSLAGEN NAAR O.M. DE BEHOEFTE AAN PRESENTATIE VAN ACTUELE WAARDEN VOOR ACTIVA EN PASSIVA IN DE GEPUBLICEERDE JAARREKENING

door N. J. M. van Tulder¹⁾

Inleiding

De externe jaarverslaglegging van ondernemingen is een nogal controversieel onderwerp dat internationaal in de belangstelling staat. Zo ook in Nederland.

Na het in werking treden van de Wet op de jaarrekening van ondernemingen (WJO 1971) zijn op verzoek van de Minister van Justitie de gezamenlijke Commissies Jaarverslaglegging in het leven geroepen. Hierin hebben zitting vertegenwoordigers van het accountantsberoep, van werkgevers- en werknemersorganisaties. Zij hebben o.m. tot taak te formuleren op welke wijze de externe financiële verslaglegging zou dienen plaats te vinden.

In dit artikel wordt een beknopte uiteenzetting gegeven over de resultaten van een empirisch-kwantitatief onderzoek onder (potentiële) gebruikers van jaarverslagen in Nederland. Aan het onderzoek ligt de overweging ten grondslag dat in ons land tot op heden weinig aandacht is en wordt besteed aan de meningen en wensen van diegenen voor wie de externe verslaggeving van ondernemingen wordt geacht te zijn bestemd. Zo kunnen als belanghebbenden worden aangemerkt: aandeelhouders en andere beleggers, financiële analisten, eenieder die beroepsmatig bij de handel in effecten betrokken is, de financiële pers, bankiers, leveranciers, werknemers, werkgevers, de overheid enz.

De onderhavige opiniepeiling was toegespitst op een zeer specifiek, maar uitermate belangrijk, onderdeel van de financiële verslaglegging nl. de voor activa en passiva te gebruiken methode(n) van waardering.²⁾

De doelstelling van het onderzoek kan als volgt worden samengevat: na te gaan welke waarderingsgrondslagen een aantal categorieën (potentiële) gebruikers van jaarverslagen *als groep* in het algemeen toegepast wensen te zien in de gepubliceerde jaarrekening, en verder of men o.m. behoefte heeft aan presentatie van *actuele waarden* voor activa en passiva.

Met opzet is gekozen voor de formulering: „gepubliceerde jaarrekening” i.v.m. het feit dat alle groepen gebruikers daar zonder problemen kennis van kunnen nemen.

Uit hoofde van een doelmatige afbakening van het onderzoekterrein en gegeven een krap bemeten hoeveelheid mankracht en financiële middelen is de opiniepeiling beperkt tot de navolgende categorieën gebruikers: Vereniging voor de Effectenhandel, Vereniging van Beleggingsanalisten, Vereniging Effecten Be-

¹⁾ Deze opiniepeiling is tot stand gekomen binnen het kader van de leerstoelgroep Waarde en Winst, Vakgroep Bedrijfsconomie, Universiteit van Amsterdam. Gaarne wil ik mijn dank uitspreken aan Prof. Dr. P. A. M. van Philips i.v.m. de vele waardevolle suggesties waarvan ik heb mogen profiteren. Uiteraard blijft de auteur verantwoordelijk voor de inhoud van dit artikel.

²⁾ Enkele buitenlandse onderzoeken in deze richting zijn die van: Ralph W. Estes, „An assessment of the usefulness of current cost and price-level information by financial statement users”, *Journal of Accounting Research* 1968, blz. 200-207.

Vincent C. Brenner, „Financial statement users views of the desirability of reporting current cost information”, *Journal of Accounting Research* 1970, blz. 159-166.

Don. E. Garner, „The need for price-level and replacement value data”, *Journal of Accountancy* sept. 1972, blz. 94 e.v.

scherming (VEB), Nederlandse Centrale Vereniging van Beleggingsstudieclubs (NCVB) en redacteurs der financiële pers, waaronder ook begrepen de financieel redacteurs van de dag- en weekbladen.

Niet in het onderzoek opgenomen zijn o.m. a) de vakbeweging i.c. de vakcentrales NVV, NKV en CNV en b) een (representatieve) doorsnede van het Nederlandse bedrijfsleven. Hoewel de financiële verslaggeving voor vakbeweging c.q. werknemers van belang moet worden geacht o.m. in verband met bedrijfssluitingen en ook het recentelijk gepubliceerde wetsontwerp Vermogensaanwasdeling (VAD), konden, naar dezerzijds van hen werd begrepen, op diverse bestuurlijke niveaus van de vakbeweging onvoldoende ter zake kundigen gevonden worden om tot een representatieve steekproef te kunnen komen.³⁾

Wat het bedrijfsleven betreft moet worden opgemerkt dat het trekken van een representatieve, uiteraard gestratificeerde, steekproef uit het Nederlandse bedrijfsleven een dermate omvangrijke en problematische aangelegenheid is dat zij niet binnen het kader van dit onderzoek uitgevoerd kon worden. Overigens zij opgemerkt dat wel degelijk vertegenwoordigers van het bedrijfsleven voorkomen onder de respondenten op de enquête.⁴⁾ Dit is een automatisch gevolg van de keuze die is gedaan m.b.t. de te enquêteren categorieën.

Methode van onderzoek

De opiniepeiling vond schriftelijk plaats in de periode 15 oktober 1975 tot en met 15 maart 1976. Twee maal werd een „reminder” verstuurd met het verzoek de enquête alsnog in te vullen en te retourneren.

De potentiële respondenten werden van het onderzoek op de hoogte gesteld d.m.v. aankondigingen in verenigingsorganen e.d., alsmede door een kort bericht in het Financieel Dagblad van 22 oktober 1975.

Alvorens tot enquêtering over te gaan werd een proefonderzoek onder ca. 30 personen gehouden om te verifiëren of het vragenformulier voldeed aan zekere normen. Onder meer werd getest of de vragen eenduidig, volledig, niet-suggestief en overzichtelijk gerangschikt waren. Pas na evaluatie van de uitkomsten van het proefonderzoek werd het definitieve vragenformulier vastgesteld.

Uit de te onderzoeken gebruikerspopulaties werden aselechte, systematische, steekproeven getrokken.⁵⁾ Hierbij zij aangetekend dat de NCVB en de Financiële Pers op een afwijkende wijze zijn onderzocht. De aan de NCVB gelieerde beleggingsstudieclubs zijn alle in hun geheel geënquêteerd in die zin dat elke vereniging slechts één vragenlijst behoefde in te vullen. M.a.w. deze studieverenigingen zijn collectief in de opiniepeiling opgenomen. De Financiële Pers bleek een groep te zijn die qua omvang (ca. 60 personen) in aanmerking kwam integraal geënquêteerd te worden.

In totaal werden 420 vragenlijsten verstuurd waarvan er 249 ofwel 59% terug ontvingen werden. Circa 19% der respons werd bij verwerking en analyse buiten

³⁾ Vlak voor het ter perse gaan van dit artikel kwam een recente publikatie van de Federatie Nederlandse Vakbeweging ter beschikking: „OPEN BOEK, Een nota over de behoefte van werknemers aan informatie over hun onderneming”, juli. Hierin wordt vrijwel voorbijgegaan aan de problematiek van waardering van activa en passiva in de externe jaarrekening. Er wordt slechts gepleit voor meer uniformiteit t.a.v. de toegepaste grondslagen van waardering en winstbepaling.

⁴⁾ Met name onder de leden van de Vereniging voor de Effectenhandel en de Vereniging Effecten Bescherming komen veel representanten van het bedrijfsleven voor.

⁵⁾ Vanaf een willekeurige letter uit het alfabet werd uit het desbetreffende ledenbestand steeds iedere k de kaart getrokken. Het getal k is het quotient van de populatieomvang en de steekproefomvang.

beschouwing gelaten omdat de geënuquêteerden zichzelf niet voldoende competent achtten ofwel vanwege onvolledigheid of inconsistentie in de antwoorden. Uiteindelijk resteerde er een netto (bruikbare) respons van ca. 40%.

Na het afsluiten van de periode van inzamelen der primaire (ruwe) data vond bewerking plaats per computer van de Stichting Academisch Rekencentrum Amsterdam (SARA).

Omschrijvingen der gehanteerde waarderingsgrondslagen

In de enquête stonden t.a.v. de waarderingsgrondslagen voor activa en passiva 5 keuzemogelijkheden vermeld, die als volgt omschreven kunnen worden.

I. Waardering op basis van historische kosten of lagere marktwaarde („minimumwaarderingsregel”)	– de destijds betaalde prijs ofwel uitgaafprijs, tenzij de marktwaarde lager ligt
II. Waardering op basis van historische kosten of lagere marktwaarde, gecorrigeerd voor algemene koopkrachtveranderingen ⁶⁾	– de uitgaafprijs tenzij de marktwaarde lager ligt, per het eind van de periode gecorrigeerd met een algemeen prijsindexcijfer
III. Waardering op basis van vervangingswaarde of lagere opbrengstwaarde	– de actuele prijs op de (inkoop)markt tenzij de opbrengstwaarde lager ligt
IV. Waardering op basis van indirecte opbrengstwaarde	– de contante waarde van de toekomstige netto ontvangsten (cash flows)
V. Waardering op basis van directe opbrengstwaarde	– de actuele opbrengstprijis op de (verkoop)markt

Het is niet de bedoeling van dit artikel nader in te gaan op de theoretische achtergronden en pro en contra argumenten terzake van de onderscheiden waarderingsgrondslagen. De mérites der genoemde methoden worden bekend verondersteld.

Enquete-resultaten⁷⁾

A. Beoordeling huidige en toekomstige verslaggeving

De attitude t.o.v. de huidige en toekomstige verslaggeving werd met behulp van de volgende vraagstellingen getest:

VRAAG 1 „Verschaffen balans, verlies- en winstrekening en toelichting zoals zij op dit moment in het algemeen voorkomen in gepubliceerde jaarverslagen, tezamen voldoende informatie voor het gebruik dat U ervan maakt?”
JA · 39% NEEN · 61%

VRAAG 2 „Vindt U dat in het algemeen de jaarrekening voldoende informatie verstrekt omtrent de wijze waarop de toegepaste waarderings-

⁶⁾ Het koopkrachtcorrectiesysteem wordt algemeen als een correctiemethode en niet als een aparte waarderingsgrondslag beschouwd.

⁷⁾ Alle resultaten zijn weergegeven in procenten van de totale netto respons.

grondslagen invloed uitoefenen op vermogen en resultaat?"
 JA · 21% NEEN · 79%

VRAAG 3 „Denkt U dat de informatieve betekenis van de meeste gepubliceerde jaarverslagen vergroot zal worden door toepassing van andere waarderingsgrondslagen in plaats van of naast historische kosten?"
 JA · 92% NEEN · 8%

In vraag 4 van de enquête werd verzocht om een expliciet standpunt inzake de keuze van de wenselijk geachte waarderingsgrondslag(en) voor activa en passiva in de jaarrekening. Onderscheiden werd naar: duurzame en vlottende activa (balans) en kosten van duurzame resp. vlottende activa (resultatenrekening).⁸⁾ In tabel 1 staat procentueel vermeld welke waarderingsgrondslagen men koos voor duurzame resp. vlottende activa in de balans. Tabel 2 verstrekt dezelfde informatie omtrent kosten van duurzame resp. vlottende activa in de resultatenrekening.

Tabel 1

GRONDSLAG	BALANS	
	<i>Duurzame activa (pct)</i>	<i>Vlottende activa (pct)</i>
Historische kosten	7	7
Koopkrachtcorrectie	10	9
Vervangingswaarde	38	30
Indirecte opbrengstwaarde	4	4
Directe opbrengstwaarde	6	19
Vervangingswaarde + historische kosten	16	11
Overige combinaties ⁹⁾	19	20
TOTAAL	100 %	100%

Wat duurzame activa betreft wenst 63% der respondenten één waarderingsgrondslag en 37% méér grondslagen gehanteerd te zien.

Voor vlottende activa geldt dat 68% opteert voor één waarderingsgrondslag tegen 32% voor méér.

⁸⁾ Activa zoals deelnemingen, vorderingen en liquide middelen zijn buiten beschouwing gelaten. Aanleiding hiertoe was de veronderstelling dat de onderhavige waarderingsgrondslagen voornamelijk gebruikt zullen worden voor materiële activa.

Tabel 2

GRONDSLAG	RESULTATENREKENING	
	<i>Kosten van Duurzame activa (pct)</i>	<i>Kosten van Vlottende activa (pct)</i>
Historische kosten	7	8
Koopkrachtcorrectie	11	7
Vervangingswaarde	39	32
Indirecte opbrengstwaarde	4	5
Directe opbrengstwaarde	7	20
Vervangingswaarde		
+ Historische kosten	16	12
Overige combinaties ⁹⁾	16	16
17.1		
TOTAAL	100%	100%

Wat betreft de kosten van duurzame activa heeft 68% een voorkeur voor toepassing van één waarderinggrondslag en 32% voor méér grondslagen. Bij de kosten van vlottende activa wenst 71% der geënquêteerden één waarderinggrondslag gehanteerd te zien tegen 29% méér grondslagen.

Hieronder staan de percentages respondenten vermeld die wel resp. geen identieke grondslag of grondslagencombinatie kozen voor duurzame en vlottende activa in de balans, kosten van duurzame en vlottende activa in de resultatenrekening, en totaal, d.w.z. balans en resultatenrekening tezamen genomen.

BALANS

Identieke waarderinggrondslag(en) voor duurzame en vlottende activa	51%
Niet identiek	49%

RESULTATENREKENING

Identieke grondslag(en) v. kosten van duurzame en vlottende activa	58%
Niet identiek	42%

TOTAAL (Bal. + Res.rek.)

Identieke waarderinggrondslag(en) in zowel de Balans als de Resultatenrekening	42%
Niet identiek	58%

Uit de beantwoording van vraag 4 kan verder nog het volgende worden afgeleid:

⁹⁾ Door de respondenten zijn de grondslagen op uiteenlopende wijze gecombineerd. In de meeste combinaties komt vervangingswaarde en/of directe ophrengiswaarde voor, zodat gesproken worden van een duidelijke tendens naar actuele waarden.

- 82% van de onderzochte gebruikers wenst op enigerlei wijze toepassing van *vervangingswaarde* in de jaarrekening.
- 37% van de onderzochte gebruikers wenst op enigerlei wijze toepassing van *historische kosten* in de jaarrekening.
- 34% van de onderzochte gebruikers wenst op enigerlei wijze toepassing van *directe opbrengstwaarde* in de jaarrekening.
- 32% van de onderzochte gebruikers wenst op enigerlei wijze toepassing van *koopkrachtcorrectie* in de jaarrekening.
- 14% van de onderzochte gebruikers wenst op enigerlei wijze toepassing van *indirecte opbrengstwaarde* in de jaarrekening.

„Op enigerlei wijze” wil in dit geval zeggen dat men toepassing van de betreffende waarderingsgrondslag wenst op *tenminste één* van de genoemde posten in de balans en/of resultatenrekening, t.w. (kosten van) duurzame resp. vlottende activa.

Indien de gegevens uit vraag 4 tenslotte gecombineerd worden dan blijkt dat 71% der geënquêteerden van mening is dat in de jaarrekening als geheel méér dan één grondslag moet worden toegepast. Daarvan kiest dan 63% voor *twee* waarderingsgrondslagen.

B. Betrouwbaarheid der gegevens

In vraag 5 van de enquête werd men verzocht aan te geven in hoeverre men vond dat de verslagleggingsgegevens op basis van de 5 genoemde waarderingsgrondslagen betrouwbaar kunnen worden geacht. Waardering van de betrouwbaarheid was mogelijk in een schaal van 1 tot en met 5, waarbij 5 de hoogste betrouwbaarheid uitdrukte. In tabel 3 staan de gemiddelde betrouwbaarheidswaarderingen en de moduswaarnemingen per grondslag vermeld.

Tabel 3

Gemiddelden en moduswaarnemingen per grondslag

<i>grondslag</i>	<i>gemiddelde</i>	<i>modus</i>
historische kosten	2.80	1
koopkrachtcorrectie	3.00	3
vervangingswaarde	3.93	5
indir. opbrengstw.	2.18	1
directe opbrengstw.	3.19	5

In vraag 6 werd aan de orde gesteld of men de mening toegedaan was dat de antwoorden op de vragen 1 t/m 5 afhankelijk zijn van een onderscheiding naar categorieën bedrijven. Ca. 55% der ondervraagden gaf hierop een bevestigend antwoord. Deze laatsten werden vervolgens verzocht vraag 7 in te vullen.

VRAAG 7

„Specificeert U hieronder in hoeverre U van mening bent dat de in vraag 5 genoemde gegevens betrouwbaar zijn voor de volgende categorieën: Handelsbedrijven, Industriële bedrijven en Financiële instellingen.”

In tabel 4 staan de resultaten van deze vraag samengevat.

Tabel 4

*Gemiddelden enoduswaarnemingen per grondslag,
gesplitst naar categorie bedrijven.*

grondslag	Handelsbedrijven		Industriële bedr.		Financiële instel.	
	<i>gemiddelde</i>	<i>modus</i>	<i>gemiddelde</i>	<i>modus</i>	<i>gemiddelde</i>	<i>modus</i>
historische kosten	3.04	5	2.77	1	3.72	5
koopkrachtcorrectie	2.96	3	3.00	3	3.08	3
vervangingswaarde	3.80	5	4.03	5	3.21	4
indirecte opbrengstw.	2.21	1	2.44	1	2.88	2
directe opbrengstw.	3.62	3	2.93	3	3.06	5

De rangorde der grondslagen als resultante van de betrouwbaarheidsopties weer-
gegeven in tabel 3 is als volgt:

1. vervangingswaarde (meest betrouwbaar)
2. directe opbrengstwaarde
3. koopkrachtcorrectie
4. historische kosten
5. indirecte opbr.w. (minst betrouwbaar)

Indien de antwoorden uit vraag 5 worden uitgesplitst naar categorie bedrijven dan blijkt de rangorde niet steeds dezelfde compositie te hebben voor elk van de drie groepen afzonderlijk. Met name de financiële instellingen vormen een speciaal geval. Consensus bestaat t.a.v. de vaststelling dat voor deze groep van ondernemingen historische kosten als meest betrouwbare waarderingsgrondslag moet worden aangemerkt., Voor handels. resp. industriële bedrijven gelden vervangingswaarden als de meest adequate waardering.

C. Wijze van presentatie

In vraag 8 van de enquête werd men verzocht aan te geven welke gekozen waarderingsgrondslag(en) men als hoofd- of basisinformatie en welke men als aanvullende of extra informatie gepresenteerd wenste te zien in de externe jaarrekening. De volgende omschrijvingen werden daartoe gehanteerd:

hoofd/basisinformatie = de cijferopstelling van de balans en resultatenrekening

aanvullende/extra informatie = de gegevens verstrekt in de toelichting of als bijlage (e.g. als „supplementary statement”)

Uit de beantwoording van vraag 4 is reeds naar voren gekomen dat men meerdere waarderingsgrondslagen wenst te zien toegepast. De uitkomsten van vraag 8 tonen aan dat men in meerderheid vervangingswaarde als basisgrondslag wenst en soms historische kosten als aanvullende informatie.

In vraag 9 werd men gevraagd in het kort te omschrijven waarom men gekozen had voor de in vraag 4 aangekruiste waarderingsgrondslagen. Aangezien het onderzoek primair kwantitatief gericht was, zijn deze motiveringen min of meer als „bijproduct” ontstaan en tevens niet zo diepgaand. Derhalve zullen zij hier niet worden vermeld.

D. Stellingen

Aan het eind van het vragenformulier waren een viertal stellingen opgenomen die de intentie hadden de impliciete uitspraken in de enquête wat meer reliëf te geven.

STELLING 1 „Historische kosten kunnen, indien als enige grondslag toegepast, heden ten dage niet meer als een adequate grondslag voor de jaarverslaglegging beschouwd worden”

MEE EENS - 92% NIET MEE EENS - 8%

STELLING 2 „Een nationaal overheidsorgaan zou de verslagleggingspraktijk en de grondslagen voor de financiële verslaglegging moeten reguleren”

MEE EENS - 40% NIET MEE EENS - 60%

STELLING 3 „Indien de verslaglegging plaatsvindt op basis van andere dan historische kosten, zou de accountantsverklaring door haar formulering dienen aan te duiden dat het desbetreffende verslag een *meer* getrouw beeld van resultaat en vermogen oplevert”

MEE EENS - 67% NIET MEE EENS - 33%

STELLING 4 „Art. 5, lid 1, Wet op de Jaarrekening van Ondernemingen luidt: „De grondslagen waarop de waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat berusten, voldoen aan normen die in het maatschappelijk verkeer als aanvaardbaar worden beschouwd”.

Stelling: De inhoud van art. 5, lid 1, W.J.O., dient vervangen te worden door één formulering met een uitgesproken voorkeur voor vervangingswaarde en/of koopkrachtcorrectie in de jaarrekening.

MEE EENS - 64% NIET MEE EENS - 36%

Evaluatie en kwalificatie

Gezien de context van de onderhavige opiniepeiling ben ik mij terdege bewust van de beperkingen die eraan verbonden zijn. In het bijzonder betreft dit de gevolgde methode van onderzoek. Indien in plaats van een (hoofdzakelijk) kwantitatieve, schriftelijke enquête gebruik gemaakt zou zijn van kwalitatieve interviews, waren de resultaten ongetwijfeld van grotere informatieve betekenis geweest dan nu het geval is. Als lacune in het huidige onderzoek kan o.m. worden aangemerkt dat de respondenten zich nauwelijks hebben behoeven te verdiepen in de theoretische aspecten en de (mogelijk *vé*strekkende) consequenties van de verlangens die zij op tafel leggen. Voor een onderzoeksstructuur als hierboven geschetst waren de financiële middelen echter ontoereikend. Een en ander heeft tot gevolg dat deze opiniepeiling slechts als een eerste oriëntatie op dit gebied kan worden beschouwd.

Behalve de signaleerde tekortkomingen in de methode van onderzoek moet bij interpretatie van de hiervoor beschreven uitkomsten rekening worden gehouden met de navolgende aspecten en begrenzingen.

In de eerste plaats zijn niet alle denkbare groepen gebruikers van jaarverslagen

in het onderzoek vertegenwoordigd.

Ten tweede is ca. 40% bruikbare respons gekomen op de enquête, hetgeen een onbekende non-respons afwijking kan inhouden.

Op de derde plaats is gebruik gemaakt van een zeer ruwe, ongedetailleerde indeling in waarderingsgrondslagen, activa en passiva, en categorieën bedrijven. Een meer verfijnde benadering zou ongetwijfeld een meer genuanceerd beeld hebben opgeleverd.

Ten vierde en laatste zijn bij de berekening der resultaten geen wegingscoëfficiënten toegepast naar rato van het gewicht der onderscheidene categorieën in het totaal van de onderzochte groepen. Met name het inschatten van de relatieve betekenis der financiële pers zou arbitrair geweest zijn.¹⁰⁾

Praktisch gesproken geven de resultaten slechts de opvattingen weer van de respondenten, en voorzover zij representatief geacht kunnen worden, de mening van de onderzochte categorieën gebruikers.

Samenvatting

In deze opiniepeiling werden een aantal groepen (potentiële) jaarverslagengebruikers empirisch-kwantitatief onderzocht, t.w. leden van resp. de Vereniging voor de Effectenhandel, de Vereniging van Beleggingsanalisten, de Vereniging Effecten Bescherming, de Nederlandse Centrale Vereniging van Beleggingsstudieclubs en de financiële Pers. Deze groepen worden verondersteld representatief te zijn voor de volgende categorieën gebruikers van jaarverslagen: aandeelhouders, beleggingsanalisten, bankiers, beroepsmatig betrokkenen bij de handel in effecten en financieel redacteurs.

Het doel van de opiniepeiling was: een aantal (potentiële) categorieën gebruikers van jaarverslagen te onderzoeken op wensen t.a.v. toe te passen waarderingsgrondslagen en tevens de behoefte aan actuele waarderungen te testen. Daarbij werd het onderzoekgebied beperkt tot gepubliceerde jaarverslagen i.v.m. de algemene verkrijgbaarheid van deze verslagen.

De meeste respondenten blijken voorstander te zijn van toepassing van actuele waarden. Daarbij wordt een voorkeur uitgesproken voor vervangingswaarden. Een voorbehoud dient echter gemaakt te worden t.a.v. financiële instellingen. De respondenten op vraag 7 zijn van mening dat voor deze laatsten historische kosten het meest betrouwbaar moeten worden geacht.

Verder spreken de meeste respondenten voorkeur uit voor toepassing in de jaarrekening van meerdere waarderingsgrondslagen, waarbij dan historische kosten soms aantrekkelijk worden geacht als supplementaire informatie. Het is opvallend dat, alhoewel directe opbrengstwaardegegevens betrouwbaarder worden geacht dan historische kosten-gegevens, toch geopteerd wordt voor historische kosten als aanvullende informatie. Mogelijk is dit te verklaren uit de wens tot onderlinge vergelijkbaarheid te komen. Veelal zijn externe verslagen immers opgesteld op basis van historische kosten. Door de meerderheid der respondenten wordt de huidige verslaggeving als onbevredigend ervaren. Men is van mening dat onvoldoende informatie verstrekt wordt omtrent de wijze waarop de toege-

¹⁰⁾ De invloed van de mening der financiële pers kan van grotere betekenis worden geacht dan is af te leiden uit de absolute omvang van deze groep.

paste waarderingsgrondslagen invloed uitoefenen op vermogen en resultaat.

Het toepassen van andere waarderingsgrondslagen naast of in plaats van historische kosten zal de informatieve waarde van de jaarrekening naar veler mening vergroten. Bijna alle geënquêteerden (ca. 92%) onderschrijven de stelling dat historische kosten, indien als enige waarderingsgrondslag toegepast, niet adequaat kunnen worden geacht in het kader van de jaarverslaglegging. De gedachte aan een overheidsorgaan ter regulering van de verslagleggingspraktijk en van de grondslagen voor de financiële verslaglegging wordt in meerderheid afgewezen.

Ca. 66% van de respondenten is de mening toegedaan dat de accountantsverklaring door haar formulering zou moeten aanduiden dat indien de externe verslaglegging plaatsvindt op basis van actuele waarden¹¹⁾ een *meer getrouw beeld* van resultaat en vermogen wordt verstrekt dan ingeval van toepassing van louter historische kosten.

Tenslotte blijkt men in meerderheid een modificatie van de WJO te wensen in die zin dat art. 5, lid 1, vervangen wordt door een formulering waarin voorkeur wordt uitgesproken voor vervangingswaarden en/of koopkrachtcorrectie.

BIJLAGE

Functie-indeling der respondenten

Hieronder volgt een opsomming van de functieomschrijvingen der respondenten als mogelijke indicatie voor de „financial sophistication”.

Alleen die personen zijn vermeld, wier antwoorden verwerkt konden worden, m.a.w. de bruikbare respons.

FUNKTIE-OMSCHRIJVING	AANTAL
president-commissaris	1
commissaris	4
president-directeur	1
directeur	21
adjunct-directeur	2
hoofd interne accountantsdienst	1
accountant	3
bedrijfseconoom	4
hoofd administratie	4
hoofd afd. beleggingsonderzoek	2
produkt manager	2
beleggingsmanager	1
hoekman Amsterdamse Effectenbeurs	2
stafemployé	6
beleggingsdeskundige / adviseur / analist	22
commissienair	2
financieel redacteur	25
belegger (niet nader omschreven)	33
onbekend	34
Totaal (bruikbare) respons:	170 personen

¹¹⁾ Welke grondslagen hier bedoeld zijn valt niet aan te geven. In de enquête werd hiernaar niet gevraagd.